

نگاهی بر طراحی فضای باز مدارس ابتدایی با توجه به شیوه‌های نوین آموزشی با رویکرد روانشناسی رشد کودک^۱

مهسا صمدپور شهرک^۱ منصوره طاهباز^۲

۱- کارشناس ارشد معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران، نویسنده مسئول

۲- دانشیار و عضو هیات علمی گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

تأثیر معماری مدارس بر آموزش و یادگیری، امری شناخته شده است و رفتار دانش‌آموزان و معلمان در ارتباط با آن قرار دارد. محیط مدرسه به دلیل اینکه اکثر اوقات دانش‌آموزان در حساس‌ترین دوران شکل‌گیری شخصیتشان در آنجا سپری می‌شود، حائز اهمیت است. در این میان دبستان اولین فضای خارج از خانه است که باید شرایط را برای پرورش روحیه جستجوگر دانش‌آموز مهیا سازد. حیاط مدرسه به عنوان بخشی از فضای فیزیکی مدرسه دارای ویژگی‌ها و پتانسیل‌هایی است که علاوه بر رشد و پرورش کودک، نقش قابل توجهی در فرایند یادگیری دارد. حیاط مدرسه صحنه‌ای است که در آن کودکان آزادانه و خودانگیز عمل می‌کنند. لذا در اینجا این سوال مطرح می‌گردد که الزامات طراحی فضای باز در مدارس ابتدایی چیست؟ هدف از این تحقیق شناخت نیازها و الزامات طراحی حیاط در مدارس ابتدایی می‌باشد. روش تحقیق کیفی و به صورت تجزیه و تحلیل چند نمونه مدرسه ابتدایی از طریق مشاهده و نیز استفاده از منابع و مطالعات کتابخانه‌ای می‌باشد. ابتدا مروری اجمالی بر شیوه آموزشی نوین، نظریات رشد کودک و تأثیر حیاط بر این مدارس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سپس نمونه مدارس موجود از طریق مشاهده بررسی می‌شود. در انتها بر مبنای اطلاعات بدست آمده عمده‌ترین نیازها و الزامات طراحی مطرح می‌گردد. نتایج تحقیق نیازهای رشد و پرورش کودکان و الزامات طراحی و توجهات طراحی در فضای باز مدارس ابتدایی را مطرح می‌نماید. از نتایج حاصل از این تحقیق می‌توان در طراحی فضای باز مدارس ابتدایی بهره گرفت.

واژگان کلیدی: شیوه‌های نوین آموزشی - نیازهای رشد کودک - فضای باز مدارس - مدارس ابتدایی

مقدمه

در آغاز قرن بیست و یکم اکثر مربیان بزرگ تعلیم و تربیت بر این باور استوار هستند که دیگر وظایف مدارس تنها به آماده کردن کودکان و نوجوانان برای زندگی آینده و جامعه محدود نمی‌شود بلکه هدف اصلی آموزش و پرورش تجربه و تمرین عرصه‌های مختلف زندگی در مدرسه بعنوان یک جامعه کوچک است. کودکان نیازمند به کسب تجربه از طریق تعاملات بیرونی و اجتماعی هستند و این باعث بوجود آمدن دانش و یادگیری بنیادین در آنها می‌شود. به نظر می‌رسد بسیاری از کودکان از بودن در خارج از خانه و فضای باز لذت می‌برند آنها علاقمند هستند جریانات اجتماعی و طبیعی مانند آب روان، حرکت ابرها، حیوانات و گیاهان را از نزدیک ببینند و رفتارهایی مانند فریاد زدن، بالا و پایین پریدن (که در خانه‌ها و فضای بسته کلاس امکان آن به ندرت پیش می‌آید) را تجربه کنند و این نه تنها برای آنان خوشایند و لذت‌بخش است

^۱ این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد "مهسا صمدپور شهرک" با عنوان "توصیه‌هایی برای فضای باز مدارس ابتدایی اقلیم سرد (نمونه موردی: شهر تبریز)" می‌باشد که در دانشکده معماری دانشگاه شهید بهشتی به راهنمایی سرکار خانم دکتر "منصوره طاهباز" و مشاوره جناب آقای دکتر "محمود رازجویان" در دی ماه سال ۱۳۹۴ انجام شده است.